

Reflektáló szövegalkotás

**MAGYAR EMELT
MAGABIZTOSAN**

A FELADATTÍPUS LEÍRÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE

Az emelt szintű érettségi második szövegalkotási feladatában **reflektáló szöveget** kell alkotni.

► A vizsgaleírás szerint ez a következőt jelenti:

- „Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy adott irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre.”
- „A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 250-450 szó.” – Eddig 150-450 szó volt.

Feladattípus értékelése:

- Tartalom: 5 pont
- Problémaérzékenység: 5 pont
- Gondolatmenet: 5 pont
- Nyelvi igényesség: 5 pont

A FELADATTÍPUS ÉRTELMEZÉSE

Mit jelent az, hogy „**reflexió**”? *(A magyar nyelv értelmező szótára):*

1. „Elmélkedés, eszmélés, megfontolás.”
2. „Vmire válaszoló megjegyzés, észrevétel.”

► A feladattípus elnevezésének jelentése a feladat két jellemző tulajdonságát jelzi:

- Érvelő jellegű szöveget kell írni.
- Gyakran a feladatban olvasható véleményhez, állásponthoz kell kapcsolódni, amelyet eldöntendő kérdésként is meg lehet fogalmazni.

► A szövegalkotási feladat témája nem hétköznapi, hanem tág értelemben vett kulturális jelenség.

- Nem minden feladatban kellett irodalmi példákat hozni.
- Nem előírás a bázisszöveg szerepeltetése, bár az elmúlt években – változó hosszúságban – mindig volt.

2019. MÁJUS: IRODALMI PÉLDÁK NÉLKÜLI FELADAT

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

2016-ban az irodalmi Nobel-díjat Bob Dylan* amerikai énekes, dalszerző kapta. A nyertes személye, illetve életművének a legrangosabb irodalmi díjjal történt elismerése megosztotta a világ közvéleményét.

Fejtse ki véleményét erről a tényről, foglaljon állást! Reflektáló szövegében bizonyítsa problémaérzékenységét és tárgy tudását, tájékozottságát is, hivatkozzon például saját irodalom-, illetve költészet-felfogására, a dalszöveg státuszára, zene és szöveg viszonyára!
Utalhat korábbi díjazottakra is.

Megoldása ~~150-450~~ szó terjedelmű legyen!

* Bob Dylan (er.: Robert Allen Zimmerman; 1941. május 24.) Oscar-díjas, Golden Globe-díjas, sokszoros Grammy-díjas amerikai zenész, dalszerző; a popzene meghatározó képviselője. Legismertebb dalai az 1960-as években születtek; néhány közülük polgárjogi mozgalmak „himnusza” lett (pl.: *Blowin' in the Wind*; *The Times They Are A-Changin'*).

2012-ben kitüntette az amerikai elnök, 2013-ban megkapta a francia becsületrendet.

Dylan megdöbbenésével és meghatottságával indokolta, hogy majdnem két hétig nem reagált a Nobel-díj elnyerésének hírére és a Svéd Akadémia megkeresésére. 2016 decemberében, más kötelezettségeire való hivatkozással, nem vett részt az átadási ünnepségen Stockholmban. A ceremónián felolvasott köszönőlevelében megállapította: „*Ha valaki valaha azt mondta volna, hogy egy kicsi esélyem van a Nobel-díj megnyerésére, azt gondoltam volna, ez annyira lehetséges, mint hogy a Holdra lépjek.*” 2017 júniusában végül átvette a díjat. Előadói beszédében felidézte, hogy amikor megkapta az irodalmi Nobel-díjat, azon tűnődött, mi is lehet pontosan a kapcsolat dalai és az irodalom között. „Elgondolkodtam rajta, kerestem az összefüggést.” Dylan beszélt irodalmi inspirációiról is, példaként említve a *Moby Dicket*, a *Nyugaton a helyzet változatlan*t és az *Odüsszeiát*, hozzátéve, hogy ezeknek a könyveknek a témái szándékosan vagy öntudatlanul beépültek a dalaiba.

A feladat elemei:

- Irodalmi Nobel-díj: énekes, dalszerző kapta, megosztó
- Problémaérzékeny, tájékozott vélemény alkotása
- Saját költészetfelfogás, dalszöveg, zene és szöveg viszonya

Bob Dylan, 2014

Bob Dylan: *Mit fúj a szél* (részlet)
(*Blowin' In The Wind*)

Hány utat járjon végig valaki,
Hogy a neve ember legyen?
És hány tenger hosszát szálljon a galamb,
Míg partot ér és megpihen?
És hány bomba kell még, hogy az ágyúzót
Már ne tőrje senki sem?
Ha válasz kell, hallgasd, hogy mit fúj a szél,
Csak hallgasd, hogy mit fúj a szél.

(1. vsz.; Barna Imre ford.)

Javítási-értékelési útmutató:

A tartalom és a problémaérzékenység szempont szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha a vizsgázó érdemben kifejti véleményét, továbbá állást foglal

1. a közvéleményt megosztó jelenségről, a 2016-os irodalmi Nobel-díj odaítéléséről,
2. meggyőző tartalmi elemekkel bizonyítja problémaérzékenységét, tájékozottságát,
3. utal a dalszöveg státuszára, zene és szöveg viszonyára.

A probléma lényege: „Jó ötlet volt Bob Dylannek adni a Nobel- díjat?”

- Jogos-e, hogy dalszerző-énekes kapja az irodalmi Nobel-díjat?
  - Eddig ehhez hasonlóra nem volt példa.
- Irodalomnak, költészetnek tekinthető-e az énekesek, dalszerzők tevékenysége? Példákat kell hozni zene és irodalom kapcsolatára.
- Van-e általános válasz erre a kérdésre, vagy minden dalszerző-énekes esetében külön kell értékítéletet alkotni?
- Hogyan kapcsolódik össze a zene és az irodalom, milyen további példák hozhatók erre a problémára?
- ▶ Nagyon sok megközelítése lehet a problémának, ráadásul a feladat is sok „anyagot” kínál.

2019. MÁJUS: ÉRVEK MELLETTE ÉS ELLENE

MELLETTE

- Zene és irodalom gyakran összekapcsolódik (Szapphó, trubadúrok, operairodalom, stb.)
- Folyamatosan változó kapcsolatban van a zene és az irodalom.
- A dalszövegek ritmusa gyakran nagyon kötött, virtuóz formákat mutat.
- Korunk dalszövegei között is számos művészi szöveget találunk, ez önmagában nem kizáró ok.
- A dalszerzés és az előadóművészet része a kultúrának, számos előadó dalai és szövegei váltak nemzedékek számára meghatározóvá (Cseh Tamás-Bereményi, Illés-Bródy-Szörényi).
- Nem szabad azonos értékítélettel fordulni valamennyi dalszerző-énekes felé.
- Az idézett szövegrész formai és tartalmi szempontból is versnek tekinthető, noha csak fordításban olvasható.
- Helyes, ha a népszerű alkotók is részesülnek hagyományos díjakban.

ELLENE

- A megzenésített szöveg alkalmazott költészet, nem egymaga fejt ki hatását, így önálló alkotásként nem értékelhető.
- A dalszövegek gyakran nem olyan összetettek, mint a kortárs irodalom más szövegei; pl. tánczene.
- A dalszerző-énekesek munkáit gyakran a popkultúra részének tekintik, így alkotásaikat nem sorolják a magaskultúra elemei közé.
- A Nobel-díj egyértelműen korunk legmagasabb művészi értékű alkotásainak jár.
- Bob Dylan maga is meglepődött a döntésen, saját magát sem tartotta a Nobel-díj várományosának.
- Nem szabad túlzottan kitágítani az irodalom fogalmát. Lehet, hogy egy dalszöveg magas művészi színvonalú, de annak elismerésére más díjak szolgálnak.
- Helyes lett volna más, kevésbé ismert, ám értékes kortárs írókat díjazni.

2019. MÁJUSI FELADAT: EGY LEHETSÉGES SZERKEZET

- ▶ Minimum 250 szavas fogalmazás, ez – írásképtől függően – kb. 1 oldal.

Bevezetés

- Bob Dylan-körüli vitából kiindulni
- VAGY: Általános kérdésfelvetés: az irodalom határterületei – mi tekinthető irodalomnak?

Tételbekezdés (lehet a végén összegzés is)

- Megfogalmazni a fő állítást: elutasítani vagy támogatni Bob Dylan Nobel-díját
- Itt talán nehezebb, de itt is elképzelhető köztes álláspont: „El tudom fogadni, de jobb lett volna, ha...”

Érvek rendezett, csoportosított kifejtése

- Irodalom, költészet és zene, illetve más társművészetek kapcsolata
- Bob Dylanre vonatkozó állítások
- A különböző díjak szerepe, célja a társadalomban
- A popkultúra és a magaskultúra szerepe, viszonya

Lezárás, összegzés

2023. MÁJUS: FELADAT IRODALMI PÉLDÁKKAL

Feladat elemei

- Van-e / lehet-e költészet háború idején?
- Cáfoló vagy egyetértő véleményt kell alkotni.
- Magyar költészetből vett két-három példával kell alátámasztania az állítást.
- Utalni kell Zalán Tibor gondolataira is, és a Radnóti-vers szövegére is.

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

„A múzsák kényes jószágok, a fegyverek pedig meglehetősen kényelmetlenek. Még akkor is így van ez, ha a fegyverek is metaforikusan értelmezhetők – értelmezhetők metaforikusan is –, és a múzsák is. Utóbbiakon, egyebek mellett, a művészetek működését értjük talán, előzőeken azokat az állapotokat, amelyek között elvileg a művészeteknek, esetünkben az irodalomnak nem lehet, avagy nem szabad működnie. [...] A logika szerint. De a világ, ha tetszik, ha nem, ennél zavarosabb forma, és nem a formális logika szerint működik, pontosabban: működött eddig. A magyar költészet nagy alakjai közül számosan éppen a fegyverek között, a háborúk mentén vagy epp közepén hoztak létre életművüket.”

(Zalán Tibor: *Inter arma silent Musae*)

„Írok azért, s úgy élek e kerge világ közepén, mint ott az a tölgy él; tudja, kivágják, s rajta fehérlik bár a kereszt, mely jelzi, hogy arra fog irtani holnap már a favágó, – várja, de addig is új levelet hajt.”

(Radnóti Miklós: *Első ecloga*)

Cicerónak tulajdonítjuk a szállóigét, mely szerint „inter arma silent musae”, azaz „háború idején hallgatnak a múzsák”.

On egyetért az idézett cicerói gondolattal vagy vitába száll vele? Fejtse ki véleményét, melyet a magyar költészetből vett legalább két-három példával támaszt alá! Reflektáljon a felvezető idézetekre is!

Megoldása ~~150-450 szó~~ terjedelmű legyen!

2023. MÁJUS: A FELADAT FÓKUSZÁLÁSA

Javítási-értékelési útmutató:

A *Tartalom* és a *Problémaérzékenység* szempont szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha a vizsgázó

- érdeemben állást foglal arról, hogy egyetért-e Cicero gondolatával vagy vitába száll vele,
- véleményét legalább két-három, a magyar irodalomból vett releváns példával alátámasztja,
- reflektál a felvezető idézetekre is.

A probléma fókusza: „Születik/születhet költészet háború idején?”

- Mi akadályozza háború idején a költészetet?
  - Objektív és szubjektív tényezők.
- Mi teheti mégis lehetővé nehéz időkben is a költészet születését?
  - Alkotói és befogadói oldalról egyaránt vizsgálható a kérdés.
- Milyen költészet lehetséges háború idején és milyen nem?
  - Van-e olyan téma, költői forma, ami jobban megjelenhet háború idején?
- Milyen konkrét példák és ellenpéldák vannak Cicero gondolatára?
- Cicero gondolatának értelmezése: háborúra vagy tágabban az erőszakra utal?

2023. MÁJUS: IRODALMI PÉLDÁK ÉS REFLEKTÁLÁS

- ▶ Példák a háború és az irodalom közvetlen kapcsolatára:
  - Balassi Bálint, kuruc kor költészete, Zrínyi Miklós életműve, Tinódi Lantos Sebestyén
  - Petőfi Sándor szabadságharc idején született költeményei
  - Az első világháború versei: Babits, Ady (háttországban), Gyóni Géza (frontköltészet)
  - A második világháború versei: Radnóti Miklós, Pilinszky János
- ▶ Példák az erőszak és az irodalom összekapcsolódására:
  - Az 1850-es évek költészete: Arany János, Vörösmarty Mihály, Tompa Mihály
  - A két világháború közti költészet: Babits két vh. közti költészete, József Attila
- ▶ Zalán Tibor szövegéből reflektálásra igazán érdemes:
  - „A múzsák **kényes** jószágok, a fegyverek pedig meglehetősen **kényelmetlenek.**”
  - „A magyar költészet nagy alakjai közül számosan éppen a fegyverek között, a háborúk mentén vagy épp közepén hozták létre életművüket.”
  - Zalán Tibor valójában arra az **ellentmondásra** hívja fel a figyelmet, hogy költészet akkor is létezik, ha ennek feltételei nem adóttak, és minden a művészet ellen szól.
- ▶ Radnóti verséből kiemelhető a kivágásra ítélt fa metaforája mint léthelyzet.
  - Ösztönös viselkedés – halál árnyékában sem tehet mást, mint új életet hoz.

2023. MÁJUS: ÉRVEK ÉS ELLENÉRVEK

- Miért van a „Múzsza” **nehéz** helyzetben háború idején?
  - Az olvasóközönség figyelve más irányba fordul, sokszor a pénz is másra kell.
  - A nehéz helyzetben a művészek célja is sokszor inkább a létfenntartás biztosítása vagy éppen a katonáskodás.
  - Sokszor a külső feltételek sem adottak a művészi tevékenység folytatására.
    - Ebben eltérő az egyes művészeti ágak helyzete (irodalom vs. film).
- Miért **születik** mégis annyi vers, művészi alkotás?
  - Az alkotók belső kifejezésvágya nem szűnik meg a nehéz körülmények között (Balassi).
  - A nehéz időkben a költészet lehet az egyetlen menedék (Radnóti M., Gyóni G.).
  - Az áldozatok, a veszteségek megörökítése, és a békevágy egyéni szándék éppúgy lehet, mint a közösség hatása (Babits: Húsvét előtt).
  - Az alkotók célja lehet a harci dicsőség, vagy egyszerűen a háború eseményeinek megörökítése is (Tinódi Lantos, Zrínyi Miklós).
  - A háború idején propagandaköltészet is születik, bár ennek kisebb a művészi értéke.
- Nehéz Cicero állítása mellett érvelni, hiszen sok példa van a háború idején születő költészetre, vagyis az állítás ellenkezőjére.

Bevezetés

- Konkrét költő művéből elindulni: Radnóti Miklós életútja és költészete; utalni az idézetre.
- A háború okozta általános változások leírása.
- Cicero idézetével vagy Zalán Tibor gondolatával, esetleg Radnóti gondolatával kezdeni.
- Esetleg kiemelni a költészet és más művészeti ágak eltérő sajátosságait.

Tételbekezdés

- Egy lehetséges fő állítás:

„A háborús erőszak árnyékában szinte minden ellene szól annak, hogy költői művek jöjjenek létre. Ugyan kinek van kedve rímekkel és metaforákkal bajlódni, amikor éhínség, nélkülözés és erőszak fenyeget? A magyar irodalom története azonban mégis azt mutatja, hogy számos költői életmű különösen értékes darabjai az erőszak árnyékában születtek. Hogyan lehetséges ez?”

Érvek kibontása – többféle logika mentén is lehet

- Alkotók szerint: néhány jellegzetes esetet, típust bemutatni.
- A háború eltérő élethelyzetei szerint: front, hátszág, munkatábor.
- Különböző korszakok szerint példákat kiemelni: török háborúk, 1848-1849, 20. század.

Befejezés, összegzés

► A feladatban és/vagy a báziszövegben megfogalmazott állítás vagy kérdés kifejtése a megadott szempontok szerint. Ennek részei:

- Egyértelmű állásfoglalás a feladat kérdésére. Ez lehet valamilyen köztes, árnyalt vélemény is, ám ennek is világosnak kell lennie.
- Ezt az állásfoglalást a feladatban megadott szempontok szerinti érvekkel kell alátámasztani.
  - Az érvek legyenek kifejtettek, egyértelműek. Inkább kevesebb, ám jobban fölépített érvet érdemes gyűjteni.
  - Az érvek akkor igazán erősek, ha mutatják a vizsgázó általános tájékozottságát, műveltségét. Ez művészeti alkotások ismeretét éppúgy jelenti, mint precíz, pontos gondolkodást.

► A feladat szinte mindig kéri, hogy a vizsgázó reflektáljon, vagyis formáljon véleményt az idézetben foglalt állításokra. Ennek lehetséges nyelvi formái:

- Lehet szó szerint idézni, ám lehet szabadon összefoglalni a fő állítást.
- Az ellentmondás éppúgy reflexió, mint az egyetértés.
- Segíti a javító tanárt a közvetlen utalás a szövegre és a szerzőre:
  - Mint Zalán Tibor is megállapította... Nem értek egyet Zalán Tiborral abban, hogy..., Zalán Tibor megfogalmazása szerint..., Radnóti Miklós metaforája alapján azt mondhatjuk, hogy...
- Akkor elegáns a reflektálás, ha utalásunk belesimul a szöveg gondolatmenetébe.

ANTALNÉ SZABÓ ÁGNES
KEISZ ÁGOSTON
RAÁTZ JUDIT

ELTE
EÖTVÖS
KIADÓ

ÉRETTSÉGI FELKÉSZÍTŐ

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

2024 -TŐL ÉRVÉNYES
KÖVETELMÉNYEK SZERINT

Közép- és emelt szint

**Antalné Szabó Ágnes - Keisz
Ágoston - Raátz Judit:**
Érettségi felkészítő –
Magyar nyelv és irodalom

A projekt a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, valamint a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet együttműködésében valósul meg.

ELTE | BTK

